

Körkörös gazdaság 2021 – elég gyorsan zárjuk a kört?

A Planet 2021 panelbeszélgetésében elhangzott hozzászólás átirata

Indulóban szeretném leszögezni, hogy az erdő és erdészet önmagukban is a körköröséget megtestesítők, hiszen az erdő úgy tud nyersanyagot biztosítani, hogy közben az újrateljesítmelhető, és ha bölcsen gazdálkodunk vele, akkor úgy jutunk hosszú távon is nyersanyaghoz, hogy közben nem éljük fel a nyersanyagbázist – ez nem sok területről mondható el.

Másrészt, az erdőből származó termékek nagyon hosszú termékláncokba rendezhetők, és az egymásba átalakítható termékek igazából számos körkörös gazdasági elmélet alapjaiban megjelennek. Ráadásul amíg fenntartható erdőgazdálkodást folytatunk és látszólag faanyagot termelünk, számos egyéb értéket is előállítunk, amelyek alapvető elemei az összefoglalóan természetesen alapuló megoldások nevű eszköztárnak.

Ilyen például a szénmegkötés: a világ erdei 662 Gt szenet tartalmaznak, mely hatalmas mennyiség. Ilyen a konferencián sokat emlegetett víz is, mert a világ édesvízkészletének 75%-a hegyvidéki és erdős vízgyűjtőkből származik. A biodiverzitásban alapvető az erdő, hiszen a szárazföldi élőlények mintegy 80%-a él erdőben. Vagy vegyük a mezőgazdasági termelést: talajvédelem, a termesztett növények alap génkészletei, beporzás, csak néhány nélkülözhetetlen, erdő által biztosított szolgáltatás, melyek nélkül nincs mezőgazdaság. És végül itt vagyunk mi, az emberiség, akik már ma is 60%-ban városiak és az ottani lét, a tiszta levegő, por- és zajelnyelés, nem beszélve a gyógyításunkra felhasznált termékekről, melyek mind erdőből származnak, és erdő nélkül az ember, mint faj sem létezhetne.

Akkor tehát minden rendben az erdők körül? Egyáltalán nem. Az utóbbi évek lassuló trendje ellenére is riasztó ütemben csökken az erdőterület, még mindig 4,7 millió hektár erdőt veszítünk el évente, ez Magyarország erdőterületének több mint a duplája.

Hogyan történhet mindez, ha az erdő ennyire fontos? Úgy, hogy ez előbb felsorol javak és szolgáltatások többségéhez nem kapcsolunk értéket, és a piac alapvető fogyatékosága az, hogy ezeket érték hiányában nem tudja kezelni. Így aztán az erdőt átalakítjuk valami mássá, ami „jobban fizet”, azaz értékkel mérhető hasznot hajt.

A földhasználatváltás fő oka a mezőgazdaság. Egy új FAO tanulmány szerint az eltűnő erdő 90%-ban mezőgazdasági földterületté alakul. Egyes kontinenseken ez a nagyüzemi mezőgazdaság miatt van, máshol az önellátásra termelés szükségessége miatt. Mindez úgy történik, hogy közben a megtermelt élelem nagy hányada, 30%-a elvész. Szinte örültség az, hogy folyamatosan növeljük a termőterületet, az erdők pusztítása árán is, miközben a mintegy 800 millió éhező vagy alultáplált ember ellátására elegendő fedezetet nyújtana a jelenlegi 30% körüli veszteség visszaszorítása, mégsem ebbe az irányba próbálunk elmozdulni. Pedig az erdőterület és a mezőgazdasági termelés egyidejű növelése

lehetséges, egy 2016-ban készült FAO vizsgálat szerint 26 országnak már sikerült ezt megvalósítania.

Az energia ugyancsak egy érdekes kérdés. A kitermelt faanyag (4 milliárd m³) felét égetjük el energiatermelés céljából, ráadásul nagyon rossz hatékonysággal, ami nemcsak nyersanyagpazarlás, hanem rendkívül egészségkárosító is. Ennek költsége óriási, mégsem nagyon teszünk ellene.

Ugyancsak az erdő károsodik, ha a társadalom normális működését felborító folyamatok jelentkeznek. A belső fegyveres konfliktusok, a háborúk, a nyomokban fellépő migráció és az ellátórendszerek összeomlása, mind a hozzáférhető természeti erőforrások, mint az erdő, ellenőrizetlen kiaknázásához, túlhasználathoz vezetnek.

Végezetül álljon itt egy számadat a költségekről: a Világgazdasági Fórum szerint az ökoszisztémák pusztulásának költsége elérheti a világ GDP-jének 10%-át (8 ezer milliárd dollár). Ez egy olyan költség, amit anélkül fizetünk meg, hogy igazából tudatában lennénk.

Egyfelől tehát ott vannak az erdő javai és szolgáltatásai, amikre ugyan óriási szükség van, de amit érték híján nem tudunk a gazdaságban értelmezni, másfelől ott vannak a hatalmas költségek, amelyek ellen nem teszünk semmit, mert nem közvetlenül érzékelhető módon, hanem rejtetten jelentkeznek. Belátható tehát, hogy a rendszer alapjaiban hibás, így nem képes a megfelelő irányba ösztönözni.

A panelbeszélgetés indító kérdése úgy hangzott: *elég gyorsan zárul-e a kör; azaz elég gyorsan tesszük körkörösé a gazdaságot?* A válasz egyértelmű nem.

Ha úgy kérdezzük, zárul-e a kör egyáltalán, a válasz az, hogy remélhetőleg, mert egyszerűen nincs más alternatívánk. Ha a környezeti változások túljutnak az utolsó fordulóponton, akkor a sok tárgyalás és erőfeszítés mind csak üres beszéddé válik, mert onnan már nem lesz visszaút, és mindent meg kell tennünk, hogy ezt elkerüljük.

Többek között azért, mert bár a nemzetközi statisztikák közölnek adatokat az úgynevezett erdőtől függő közösségekről, definíció szerint néhány tíz- vagy százmillióban határozva meg a létszámukat, de ne áltassuk magunkat, mert ez a szám 7,9 milliárd, azaz mi, emberek, mindannyian. Ha ezt elfelejtjük, akkor nincs jövő, nincs körkörös gazdaság, nincs semmi, és jobb, ha ezt magunktól ismerjük fel, mielőtt a Természet hozza ezt tudomásunkra.

Zárszó: ahhoz, hogy valóban záruljon a kör, hogy létrejöjjön a körkörös gazdaság, a sokat emlegetett mélyreható változásra van szükség. Mélyreható, mert mindent meg kell változtatnunk: ahogy termelünk, ahogy fogyasztunk, ahogy a világról gondolkodunk, ahogy együttműködünk országok, gazdasági és érdekcsoportok és szektorok között, és meg kell értenünk, hogy nem egyedi problémákat kell megpróbálni megoldani, hanem minden problémát rendszerben kell szemlélnünk és kezelnünk.

Csóka Péter, FAO